

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Валери Велков Иванов

на дисертационния труд на Боряна Калчева ХИНОВА

на тема: **„СЪВРЕМЕННИ ИЗМЕРЕНИЯ НА СИГУРНОСТТА НА
ИНФОРМАЦИЯТА В ДЪРЖАВНОТО УПРАВЛЕНИЕ“**

представен за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“
в област на висшето образование - 9 „Сигурност и отбрана“
професионално направление - 9.1 „Национална сигурност“

докторска програма по научната специалност „Организация и управление извън
сферата на материалното производство
(Управление на сигурността и отбраната)“

гр. София

2020 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Безспорен факт е, че от началото на настоящето столетие наред с редица необратими промени и положителни тенденции в международната обстановка сме свидетели на нарастваща динамика и нестабилност, породени както от появата на нови и нетрадиционни рискове и заплахи, така и от някои геополитически амбиции на политическите лидери, борбата за контрол и влияние върху стратегическите ресурси, религиозните, етническите и териториални противоречия и спорове, непрекъснато преминаващи в различни по характер и интензивност кризи и въоръжени конфликти. За съжаление положителните тенденции като глобализацията, интеграцията на икономиките и обвързването на доставките, както и стремежът за свободно движение и капитали, подкрепени от все по-широкото навлизане на информационните технологии и нарастващата комуникационна интеграция в световен мащаб, не могат да компенсират отрицателните последици от демографските проблеми, бедността, глада и болестите, което води до появата на кризи и въоръжените конфликти с особена жестокост, кръвопролитие и човешки страдания.

Всичко това неминуемо усложнява характеристиките на средата на сигурност и предявява все по-високи изисквания към ръководителите на държавите, мениджърите от всички степени и области да развиват управленски рефлексии и способности непрекъснато да оценяват обстановката, да разкриват рисковете и заплахите за националната сигурност на страната, както и да вземат адекватни решения за тяхното неутрализиране. В тази връзка доброто държавно управление не е просто задължение, привилегия и ангажимент на определена група или подбран политически елит, а изключително важен императив и условие за просперитет на държавата, който носи значителни дивиденди, обществени ползи и съществени изгоди за гражданите.

Доброто управление се основава, както на осигуряване на постоянен поток от проверена, добра и качествена информация, така и на ограничаване на несанкционирания и нежелан достъп на недружелюбни субекти до най-важната

и чувствителна такава. Поради тази причина все повече изследователи, научни работници и цели институции насочват фокуса на своите изследвания към гарантиране сигурността на информацията от страна на правителството, бизнеса и различните организации и частни сдружения. Всъщност, парадоксът е, че всички широко говорят как живеем в ерата на „информационното общество“, и признават, че информацията е ресурс, заплаха, приоритет, предимство, доминация и т.н., а твърде малко се говори за наличието на качествена национална политика по информационната сигурност.

Ето защо считам, че изследванията свързани с актуалния прочит на рисковете и заплахите за информационната сигурност на Република България, произтичащи от предизвикателства на XXI-ви век, следва да се разглеждат като съществен национален проблем, който засяга всички нива на обществото. Защото разработването и провеждането на адекватна национална политика по информационна сигурност, която да даде отговор на новите предизвикателства и да гарантира сигурността в информационното общество е не просто нова модерна тенденция, а отговорна общодържавна дейност, която днес има жизненоважна роля, а в бъдеще ще има изключително отговорна и дългосрочна проекция. Това е така, защото от една страна Системата за информационна сигурност в информационната епоха се явява един от най-важните компоненти на националната сигурност на държавата, а от друга, защото информационното пространство е мястото, където се осъществяват основните социални, икономически, управленски, финансови, военни, полицейски и др. дейности на съвременното общество. И търсенето на нови възможности, способности, мерки и средства за гарантиране на сигурността и защитеността на информационните потоци е от ключово значение не само за развитие отбранителните способности на страната, но и за просперитет на отделната личност, обществото и държавата като цяло.

В тази връзка, докторантът Боряна Хинова съвсем правилно е насочила своите научни интереси в посока, която е едновременно актуална, и

същевременно има твърде сериозно практико-приложно значение. Става дума за по-нататъшно развитие на научната експертиза и повишаване способностите за анализ и оценка на състоянието на мениджмънта на информационната сигурност в държавното управление при функционирането и взаимодействието на ангажираните държавни органи от системата за национална сигурност на страната, както и дефиниране на някои препоръки за неговото усъвършенстване, за което получава моите адмирации. Безспорен факт е и обстоятелството, че към настоящия момент липсват подобни всеобхватни и задълбочени теоретични разработки, поради което считам, че както темата и съдържанието на дисертационният труд, така също поставените в него цел и изследователски задачи го правят актуален и твърде значим за по-нататъшното развитие на теорията и практиката в тази специфична област на знанието.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд на г-жа Боряна Хинова има стандартна структура - увод, три глави и заключение. В края е приложен Списък на използваната литература. Изложението включва основен текст в обем от 176 страници, а библиографията е 11 страници с общо 161 източника. В основния текст са включени 12 фигури и 2 таблици. С тези свои характеристики и структура трудът изцяло се вмести в общоприетите норми за дисертационен труд за ОНС „Доктор“.

В увода са представени обективните предпоставки за провеждане на изследването, състоянието и степента на разработеност на научния проблем. Авторът е разкрил актуалността, обоснована е значимостта на темата, определена е работната хипотеза, целта и научноизследователските задачи, формулирани са предмета и обекта на изследването и е представена методологията. Посочено е, че става дума за тема която е все още твърде слабо изследвана, и въпреки че има анализи и проучвания на самата информационна сигурност и същността на информацията в различни сфери от обществения живот на страната, все още управленските процеси са встрани от фокуса на

изследователите.

Първа глава е посветена на изследване на същността, основните понятия, характеристики и елементи на информационната сигурност при формирането на обществените отношения в държавата. Анализирани са и ролята и мястото на информационната сигурност в държавното управление, както и методите и средствата за нейното гарантиране в обществените системи, които според автора могат да бъдат технически, програмни, организационни, законодателни и морално-етични. Главата завършва с 5 броя изводи, които кореспондират с първата и втората научно-изследователски задачи.

Във втора глава се изследва същността и основните характеристики на стратегическите дейности и обекти при реализиране на държавното управление, прави се анализ на принципите, характерът и типологията на процесите в управлението на държавните органи и състоянието на информационната сигурност на страната. Изследването на информационната сигурност в страната е довело автора до убеждението, че нейното равнище в нашата страна все още не съответства в пълна степен на потребностите на обществото. Главата завършва с 5 броя изводи, с които се дава отговор на трета и четвърта изследователски задачи.

В глава трета авторът представя SWOT анализ на състоянието на информационната сигурност в процесите на управление на държавата и описва концептуален вариант на Система за мониторинг и контрол на информационните процеси при взаимодействието на държавните органи в управлението на възникнали кризи. Използван е подходящ метод за стратегически анализ за задълбочено изследване на протичащите в органите на държавното управление информационни процеси, а изводите от него дават възможност да се предложат препоръки за повишаване качеството на държавното управление при защитата на информационната сигурност, като важен елемент от националната сигурност на страната. На тази основа са посочени комплекс от способности и мерки, насочени към постигането на по-високо равнище на сигурност и защита. Изводите от

главата са 4 броя, като цяло обобщават получените резултати от изследванията и дават отговор на петата научно-изследователска задача.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала

В дисертационния труд и в автореферата се открояват добре дефинирани претенции за наличие на научни и научно-приложни приноси. Безспорен научен принос е опитът на автора да обогати теорията, свързана с подходите за анализ на рисковете и заплахите за информационната сигурност и използване на SWOT анализ за оценка на състоянието на информационната сигурност в процесите на управление на държавата, а в научно-приложен аспект заслужават внимание формулираните мерки и препоръки за повишаване качеството на държавното управление при защитата на информационната сигурност.

Приемам за достоверни резултатите от научното изследване в дисертационния труд. Считам, че теоретико-методологическата база като цяло е подходяща, използваният метод за стратегически анализ и резултатите са правдоподобни, а очертаните приноси - лично творение на автора.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

В дисертационния труд разкривам следните научни и научно-приложни резултати, които оценявам като приноси.

Различавам следните **научни приноси**:

- Разширени и допълнени са съществуващите и са синтезирани нови научни знания, свързани с мениджмънта на информационната сигурност и информационните процеси в държавното управление, в частта за възможностите за повишаване ефективността на управлението на информационната сигурност на страната.

- Обогатена е теорията за определяне на състоянието на информационните процеси в системата на държавното управление, като е разработена и

предложена концептуална рамка на Система за мониторинг и контрол на информационните процеси при възникнали кризи.

Като **научно-приложни приноси** определям:

- Разработена и предложена е информационна органиграма на структурата, дейностите и функциите на Съвета по сигурността към Министерския съвет, представяща йерархичните равнища и взаимовръзките в системата, обединяваща държавните органи и институции, специализирани в осъществяването на дейностите при овладяване и разрешаване на възникналите кризи.

- Изведени са препоръки за повишаване на ефективността на мениджмънта при защитата на информационната сигурност в държавното управление в съответствие с императивите на приетите стратегически документи и осъществяваната политика за национална сигурност на страната.

Не ми е известно някои от посочените научно-приложни резултати в дисертационния труд да са експериментирани или въведени в обучението.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

От автореферата става ясно, че авторът има три публикации по дисертационния труд. Това са доклади пред университетски национални научни конференции в периода 2018-2020 г., като и трите са самостоятелни авторски разработки.

Според мен и трите публикации добре представят възгледите на автора по най-важните въпроси от труда пред широката аудитория, и най-важното - с тях докторантът напълно покрива минималните национални изисквания в ЗРАС и ППЗРАС.

6. Становище относно наличието или липса на плагиатство

Не ми известно, няма постъпили писмени сигнали и не съм уведомяван за наличие на плагиатство в дисертационния труд и/или публикациите по него.

7. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Авторът е ползвал общо 161 броя литературни източници включително и от интернет, на български, руски и английски език. Една значителна част от тях - 108 броя, са книги, издания и научни публикации от последните 5-10 години, а електронните издания и Интернет източниците са посетени в близките 2-3 години. Използвани са и множество нормативни актове – общо 38 броя закони, стратегии, правилници, постановления, регламенти и др.

Литературните източници са разделени на кирилица, латиница и web-сайтове, без да се смесват научните трудове с нормативните, доктриналните и други документи. Това представя докторанта в много добра светлина, а също така и умението да цитира уместно, да се позовава на различни литературни източници и умело да привежда аргументи в подкрепа на своята позиция, чрез позоваване на един или друг нормативен документ, или автор.

8. Оценка за автореферата

Авторефератът представя логиката на научните изследвания и акцентира на най-важните моменти в дисертационния труд. В него са изложени методологията на научния анализ, авторските претенции за научни и научно-приложни приноси и е приложен списък на публикациите на докторанта. Като обем и съдържание отговаря на изискванията на нормативните документи.

9. Критични бележки

В дисертационния труд има и някои слабости. Така например, още в увода прави впечатление факта, че не са посочени никакви ограничения в дисертационния труд, което е довело до известно методологическо лутане и на моменти дори ненужно разширение на обхвата на изследването. Обхватът на изследователските задачи е ограничен прекомерно и това е довело до ненужно голямо фрагментиране - нормално би било да са 3 броя, а те са общо 5.

В глава трета, която е озаглавена „Механизми за оптимизиране на информационната сигурност в държавното управление“, се изследва управлението при кризи – същност, цели, принципи и задачи, но без да се анализират компонентите на системата, етапите и дейностите в рамките на

управленския процес, и от там - липсва нужният анализ на комуникационните потоци и информационните процеси в него, както и степента на информационната им защитеност.

Пак там се предлага създаването на Система за мониторинг и контрол на информационните процеси при взаимодействието на държавните органи, а същата може да се формулира съвсем простичко - „Система за информационна сигурност“, каквато всъщност е, наред с останалите подсистеми и компоненти на Системата за национална сигурност. И както е посочено вярно, тя си има „единен общ организъм със свои органи за управление, центрове, потоци, отношения, връзки и т.н.“, които ако се опишат като функции, задачи и отговорности биха имали далеч по-сериозен принос в теорията и практиката на изследваната област.

Мога да спомена още, че стилът на автора на моменти е повече информационно-аналитичен, и по-малко научно-изследователски. Освен това, при излагането на едни или други твърдения или позиции понякога не се отличава ясно нейната теза. Рядко се среща обобщение или лично мнение. Не винаги излага точно и ясно научни аргументи и доводи, с които да защитава своята собствена позиция. Срещат се и някои редакционни, стилкови и доста правописни грешки. Последните слабости обаче приемам като характерни за повечето млади научни работници, носят предимно методологически или чисто технически характер, и не променят усещането в мен за наличие на сериозен авторски труд.

10. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът смята, че следва да вземе отношение

Не познавам много добре докторанта Боряна Хинова и впечатленията ми за нея са изключително от времето на обучение в катедрата. Въпреки това, съдейки по стила и качеството на представените ми дисертационен труд и автореферат, както и от разговорите с нейния научен ръководител професор д-р Велкова и научния консултант полк. доц. д-р Димов, в мен се формира

мнението, че става дума за млада дама, която притежава много добра обща култура, сериозна образователна и научна подготовка и респектиращ опит от работата на държавните институции.

11. Заключение

В резултат на направения анализ на дисертационния труд на г-жа Боряна Хинова мога да обобщя, че същият представлява завършено научно изследване, с очертани научни и научно-приложни приноси. За мен няма съмнение, че докторантът е обогатил своите знания, на практика целта е постигната и са решени поставените научни задачи, а резултатите получени в дисертационния труд имат научна и научно-приложна стойност.

Авторефератът отговаря на изискванията, налице са необходимите научни публикации по темата и това ми дава основание да твърдя, че дисертационният труд на г-жа Боряна Хинова отговаря на изискванията на ЗРАС и ППЗРАС за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, по научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)“, от област на висшето образование - 9 „Сигурност и отбрана“ и професионално направление - 9.1. „Национална сигурност“.

12. Оценка на дисертационния труд

Получените резултати и постигнатите научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд на г-жа Боряна Хинова са основание, да дам **положителна оценка.**

РЕЦЕНЗЕНТ:

26.08.2020 г.

проф. д-р

Валери Иванов